

mr. sc. Anđelko Koščak

Ima li naše služenje viziju?

„Sluge smo beskorisne! Učinismo što smo bili dužni učiniti!“ (Lk 17,10)

Predavanje
(nad)biskupijskim i redovničkim povjerenicima za pastoral duhovnih zvanja,
Lovran, 23. listopada 2010. godine

Uvod – „Ako namjeravaš sagraditi brod...“

Različiti priručnici tipa „Sam svoj majstor“ mogu nam poslužiti u izradi npr. nekog alata, čak i kuće, letjelice, orgulja!, broda ... Zar stvarno? Jedan čovjek imenom Antoine de Saint-Exupéry pisac priče, ne samo za djecu, „Mali Princ“, na jednome nam mjestu daje savjet kako stvarno u tome uspjeti, evo toga odlomka: „Ako namjeravaš sagraditi brod, nemoj odmah sakupiti ljude, kako bi ih poslao pribaviti drvo i pripremiti alat, nemoj im odmah dijeliti zadatke i raspoređivati posao. Ne, nego kao prvo, probudi u njima čežnju za dalekim i beskrajnim morem!“¹

Dakle, ne valja sve odmah početi organizirati, unaokolo naređivati, očekivati da će te svi oduševljeno poslušati i dijeliti s tobom san o brodu. Ne, nego probudi u njima čežnju za dalekim i beskrajnim morem, pa ćeš onda puno lakše, gotovo bez problema uspjeti ljude motivirati da prionu uz posao, uz gradnju broda... Tu čežnju za dalekim, beskrajnim morem koja će ljude pokretati u izradi broda možemo slobodno nazvati vizijom. Vizija je ona koja pokreće, koja motivira, koja daje snagu da se izdrži u nekom poslu. Ona stoji na početku svakoga pothvata i odlučujuća je za uspjeh.

Povjerenik! Po vjeri, s vjerom, u vjeri - krećem! Zašto? Kome? Ne svodi li se uloga povjerenika i samoga povjerenstva, a onda sviju nas na operativu, organizacije, uvijek biti nekome pri ruci, trčanje, možda i bezglavo, te se neprestano vraćam na to kako bih trebao više vremena posvetiti sebi, svojoj izgradnji, pročitati nešto, pomoliti se ... Svi misle kako ja puno radim ili pak suprotno: „što ovaj radi da je tako loše“, a onda: „a šta ćeš nemamo drugoga, drugoga ne možeš na to nagovoriti“, „Bogu hvala da je i tako“ ...

Dragi prijatelji, imamo li viziju? Gdje bi nam trebao biti oslonac, na čemu graditi, kako i koga odgajati?

Osluškivanjem Riječi do spoznanja i oblikovanja sebe za rad s drugima

Osobito je važno da se iznova okupimo oko Krista oko Riječi Božje - osluhnimo riječ Riječi, zagledajmo se u Život. Slušanje, osluškivanje je temeljni stav čovjeka-vjernika pred Bogom, čije je ime Utjelovljena Riječ; ona nam otvara i oblikuje dublji uvid u čovjeka, u svijet, u potrebe svijeta i oblikuje nam prostor da se možemo približiti čovjeku.

Idemo *in medias res* – da možemo k drugome, da možemo biti svjedoci i Božji poslanici i povjerenici, moramo najprije vidjeti tko sam ja i kakav sam tj. kako živim – ima li u meni nešto što drugi prepoznaje ne kao moje nego već kao svoje tj. nešto preko čega ga Bog

¹ Osobne zabilježke s jednih duhovnih vježbi u Međubiskupijskom sjemeništu (Zagreb).

privlači k sebi? Medij kojim se dolazi do *res* da se napravi i rez ili zarez, jest ponajprije molitva.

Ne mislim sada poučavati o tome što je molitva nego kako (do)živjeti molitvu kao nešto nezaobilazno i nužno u prilaženju čovjeku, mladiću, djevojci kojima duhovno zvanje nije nešto što netko drugi hoće, pa ga nagovara, uvjerava, možda i prijeti ili pak nešto što oni žele, nego ponajprije što želi Bog, što je to Božja volja za me. Bog ima inicijativu.

Čujmo odlomak iz knjige proroka Jeremije: „Ovo je riječ koju Jahve uputi Jeremiji: 'Ustani i sidi u kuću lončarevu – ondje ću ti objaviti svoju riječ.' Sidiš, dakle, u kuću lončarevu, upravo je radio na lončarskom kolu. I kako bi se koji sud što bi ga načinio od ilovače u ruci lončarevoj pokvario, on bi opet od nje pravio drugi – već kako se lončaru svidjelo da napravi. I dođe mi riječ Jahvina: 'Ne mogu li i ja s vama činiti kao ovaj lončar, dome Izraelov – riječ je Jahvina. Evo, kao ilovača u ruci lončarevoj, i vi ste u mojoj ruci, dome Izraelov.'“ (Jr 18, 1-6).

Ovdje se vrlo jasno govori što nam je činiti. Ponajprije riječ dolazi od onoga koji jest, dolazi meni koji pred Bogom imam svoje ime i prezime; on me poznaje, on me zove, on me treba, a to izražava riječju, vrlo konkretnom (riječju koja se želi utjeloviti u meni, koja je stvarateljska). Kome? – Jeremiji. A tko je to? – to sam ja! Jeremijo – „Ustani!“ tj. uspravi se od onoga uobičajenoga, konvencionalnoga, osobito lošeg, od onoga „šlamperaja“, od onoga učiniti nešto nabrzake i još se time hvaliti... Ustani, jer si pozvan činiti velike stvari. A što dalje? – „Sidi!“ – podrazumijeva činiti put, hod, možda i napor. Da! - napor se traži, možda i križ. Da! - križ te čeka – tako se zove naš hod za Kristom, naše nasljedovanje Krista koje je ujedno trajna otvorenost, poslušnost...

Bog me prepoznao, uočio me, pozvao me! Sve treba učiniti da ostanem na vezi, a za podržavanje veze ne smijem zanemariti temeljni čin kršćanskoga života, tj. ono što treba prožimati svo moje djelovanje – molitva. Je li to tako?, molitva me svakodnevno treba prodrmati, razbuditi: „Ja spavam, ali moje srce bdi“ (Pj 5,2). Ili se samo hvalim ili pak jadikujem kako Boga molim za ovo i ono, oblikujemo nakane, prepisujemo jedni od drugih – tipa: 'imaš li što?, daj mi pošalji' ... i poslije 'nazovimir'.

Naglašavam i podvlačim: molitva je temeljni čin unutar čovjekova, našega poslanja u ovome svijetu, i to molitva kao razgovor s Bogom (kako god je definirali, ona je uvijek razgovor s Bogom). Svoje ishodište i temelj ima u vječnome dijalogu u samome Presvetom Trojstvu, dijalogu (komunikaciji, darivanju, otvorenosti) kao srži života Svete Trojice.² Jasno da ne mislim držati predavanje „De Deo uno et trino“ nego samo želim naznačiti dijalog unutar Trojedinoga Boga kao sasvim konkretno mjesto, kao jednu čvrstu točku gdje ćemo prepoznati važnost molitve kao one koja svoj primarni cilj ima u drugome, u „Ti“, u oblikovanju odnosa prema „Ti“, „Ti“ Bogu i „Ti“ čovjeku.

Kako do Boga, kako do čovjeka bližnjeg i onoga daljeg, kako do mene? K Bogu nam je pristup (vrata - Isus Krist) dopušten u svakom trenutku. Osnovne karakteristike koje se trebaju i koje će se učestalošću molitvene prakse sve više oblikovati u nama, su pouzdanje, djetinja prostodušnost, neusiljenost, neustručavanje. Ako je tome tako, onda se pitam: kada je Dan molitve za duhovna zvanja? – Sada! (danas), sada i uvijek biti s Gospodinom i ako sam takav i tako živim onda se zasigurno neće dogoditi da netko ulazi u zvanje poradi mene nego ponajprije poradi Boga (on ne treba mene, nego Boga; on se ne oslanja na mene, nego na Boga ...). Budimo ljudi koji dolazimo iz Božje blizine.

² IVAN IVANDA, „Molitva – osluškivanje Logosa. Poimanje molitve u teologiji Hansa Ursa von Balthasara“, u: IVICA RAGUŽ (ur.), *Za tragovima Božjim. Teološka traganja Karla Rahnera i Hansa Ursa von Balthasara*, Zbornik radova Simpozija prigodom 100. obljetnice rođenja Karla Rahnera i Međunarodnog simpozija prigodom 100. obljetnice rođenja Hansa Ursa von Balthasara, Đakovo, 2007., 343-363.

Dakle, o kome se radi, s kim treba raditi, tko se treba nanovo preispitivati - ja, mi! Ne stalno nešto od drugih očekivati, da drugi prihvati poziv. Važno se upitati: jesi li ga ti prihvatio?

K Bogu imamo slobodan pristup, on nas zapravo očekuje i bez odlaganja nam se dariva. Govor našega srca, naš govor, naše obraćanje i obraćenje nailazi na budno i pozorno osluškivanje Božjega srca. Važno je istaknuti kako molitva ne može biti odijeljena od kršćanske egzistencije, koja je zapravo okvir i prostor njezine konkretizacije, tj. naš praktični život pokazuje kakva je kvaliteta, dubina i snaga molitve.

Molitva kao puko nabranje, automatizam, kao traženje nečeg izvanjskog jest zapravo proturječje u sebi, jer Božja je riječ uvijek u isto vrijeme riječ i djelo, ono se prožima, stapa i uvjetuje, ono je u suglasju. Isus govori i kada šuti, i kada liječi, i kada je na putu i kada trpi i kada leži u grobu. Prema tomu, kao oznaka odgovora koji Bog očekuje od Crkve i svakoga pojedinca jest to da riječ i djelo moraju biti jedno. Molitvu ne može zamijeniti čista ortopraksija kao jednostrano naglašavanje vanjskoga djelovanja. I neutemeljena je tvrdnja da je puki aktivizam sam po sebi molitva, jer to je u biti opravdanje od zanemarivanja molitve i opravdanje za bijeg od nje.

Kao vjernici, osobito kao zaređeni ili pak zavjetovani, na putu smo svetosti i nastojimo da se svetost u nama očituje, a očitovat će se ponajviše u našoj molitvi, posredništvu, brizi za drugoga, tu smo ono što jesmo, tu se očituje istina o nama. Molitva je u tom pogledu sigurna nada da možemo utjecati na slobodu drugoga (na njegovu/njezinu tvrdoću srca, na mlakost duše, na njihov 'ne' Bogu...). Učinak molitve za druge, za nas je nevidljiv, skriven. Ako je molitva ozbiljno shvaćena, življena, koliko li će više Bog ozbiljno shvatiti molitelja i njegovu molitvu, prihvatiti je i nagraditi uslišanjem.

Mi nismo „milosti puni“. Stoga nam trebaju određeni trenuci molitve da postignemo habitualnu usmjerenost ka Gospodinu. Na tome putu, kako je već ranije istaknuto, potrebno je poraditi oko pojedinih kreposti³, a to su:

- budnost i djetinja jednostavnost, nenavezanost na svijet i na prolazno, siromaštvo duha, što znači istinsko ispražnjenje od samoga sebe tj. nuđenje toga praznoga prostora Duhu Svetomu,
- otvorenost za istinu koja od Boga dolazi, koja je sam Bog i
- raspoloživost (srce kršćanske molitve). Raspoloživost treba gledati kao način bivanja, kao stajanje pred Bogom (Marijin stav), „biti-tu-za-njega“.

Dakle, cilj nam je biti budan otvoren i raspoloživ za razne oblike razgovora s Bogom. Zašto? Zato što čovjek preko molitve doznaje nešto što ne može odgonetnuti sam od sebe, molitvom doznaje koju mu zadaću Bog dodjeljuje, koju „ideju“ ima o njemu.

Prihvatanje poziva (koje dolazi uvijek-sada, može se čuti uvijek-sada i tako se može ostvariti), prihvatanje poslanja nije nekakva težnja za nekim čvrsto fiksiranim idealom savršenstva, nego kao spremnost da u poslušnosti uvijek iznova vršim Božju volju koja je uvijek nova i iznenađujuća i tek po tome čovjek postaje u punom smislu osoba.

Ne smijemo ulaziti u meditaciju proračunato. Važno se preispitati što molim, koju molbu upućujem kada se obraćam Bogu, da bi mogao ispravno shvatiti svaku riječ koju mi Bog upućuje, a kao posljedica toga je odluka da ću se ozbiljno potruditi oko ostvarivanja njezina sadržaja.

Idemo i korak dalje. Da bi čovjek našao Boga ne mora okretati leđa svojem osobnom i društvenom okružju, ali u svakom slučaju mora sebe i svijet promatrati u Duhu Svetom, onako kako nas i svijet gleda Bog. Pitam se često: Što bi Krist učinio na mome mjestu? Jesam

³ IVAN IVANDA, „Molitva – osluškivanje Logosa.“, 350-353.

li doista i dostatno zastupnik Krista u svijetu, djelujem li *in persona Christi*? Ili sam neka nakaradnost? Je li mi stalo do mene sama, a ne do slave Božje i spasenja ljudi?

Cilj nam treba biti da smo ondje gdje nije i neće biti 'nekome dobro' nego sam tu radi spasenja ljudi, što je središnja točka nasljedovanja Krista.

Pozvani smo na trajno premošćivanje molitve i svakodnevice (putovi svijeta). Ako smo u meditaciji susreli Boga tj. tajnu Božje punine i očitovanja u Isusu Kristu, euharistiji i Crkvi, onda nam neće biti teško pronaći tu puninu također i u prividno bez-božnom svijetu: u ljepoti nedirnutog krajolika, ali i u krajolicima koje oblikuje čovjek, jer se Bog tu očituje u strpljivom davanju prostoru svojim stvorenjima. Neki to smatraju odsutnošću i prazninom. Međutim, istinski molitelj tu nazire milosnu Božju blizinu. Nema "dobri i loši". Svi smo jedno u Kristu, svima treba dati jednaku priliku.

Naše je biti trajno Bogu na raspolaganju, od njega primiti poslanje (mandat), biti od njega ot-pušten, od-(a)slan čovjeku, koji je moj bližnji, moj brat i moja sestra, moja krv, ja sam kraj njega i on/ona je pokraj mene za stolom Oca nam nebeskoga.

Božji poziv na jedno poslanje – sada i ovdje

Za kim idem, koga slušam, tko je vrijedan moga povjerenja, moje odanosti, kome sam spreman služiti? – Onome u kome sam osjetio ljubav, čija me ruka ne satire, nego štoviše blagoslivlje, pruža mi svoju zaštitu, prima me, zove me, obvezuje me, ali mi u isto vrijeme i daje, ruka koja ne zatire, koja ne lomi napuknutu trsku, ruka koja ne ubija, ruka blaga, darežljiva, uvijek puna dara Božjih, ruka mira i milosrđa, ruka koja uzima moju ruku u svoju i vodi me, ruka koja me ozdravlja od sljepoće, od gluhoće, koja razrješuje spone jezika, koja me pridiže, koja je sa mnom.

Cjelokupan čovjekov život mora biti otvoren zahtjevima Kraljevstva Božjega i na nama je „pretvoriti se u uho“ tj. sa psalmistom reći: „Da poslušam što mi to Jahve govori“ (Ps 85,9) ili pak pitati zajedno sa bogatim mladićem: „Učitelju, koje mi je dobro činiti da imam život vječni?“ (Mt 20,15). Tu dolazimo do pojma poslušne vjere. Ta se vjera treba duboko ukorijeniti u našem biću. Ta vjera treba biti jasan znak svijetu koji trči za svačim, koji se oduševljava, a ne oduhovljuje. Ta vjera treba po našem životu, primjeru i spremnosti, od svakog čovjeka biti prepoznata i otkrivena kao Kristov trag, treba odjekivati, odzvanjati privlačnošću bez prikrivanja poteškoća, odricanja, žrtava, križa.

Ostvarivanje poziva trebamo promatrati kao način navještaja vjere. Kako se taj navještaj mora manifestirati? – On mora biti vidljiv, očit, javan. Navještaj mora biti životan, tj. sve što imam, sve što jesam, sve to stavljam u službu svoga poslanja. Ono što dajemo van, mora biti sinteza vjere u Boga. Ne trebaju ljudi znati da ja čitam to sve, da ja molim, da ja postim, da se ja u tome i tome odričem, žrtvujem, jer „oo njihovim ćete ih plodovima prepoznati“ (Mt 7,16). Neka nas ljudi ne cijene toliko što obavljamo tu službu, što živimo u beženstvu i slično, nego radi naše vjere. Tek tada će jasno razumijeti i prihvatiti naš stil života, naš poziv. Vjera i poziv – konkretan život – jedan poziv.

Hod za Kristom ima i svoje periode dobra i zla, svjetla i tame, vjernosti i nevjernosti, umora. Vrijeme kada mislimo da ništa nemamo, da je to sve bilo uzaludno, da se u svemu tome nismo pravo našli, da nam je i vjera u Boga pala. Sve više nadiru i zapravo pogoduju nam sumnje, nezadovoljstva, kritizerstvo, preziranje, obezvrjeđivanje, vezanost uz materiju – prilagođavanje svijetu, sve mi počinje smetati. Površno ili tek tako radi propisa i običaja sve obavljam, a opet drugi puta osjećam se kao da sam ekspert u svemu.

Ne moramo se toga bojati, niti se čuditi niti sablažnjavati, zašto? – To je naš hod, naš korak. To je u određenom smislu noć, u kojoj treba biti strpljiv, jer doći će zora, doći će trenutak kao što je došao i za Mariju Magdalenu koja je ostala na grobu svoga Spasitelja. Treba čekati, tražiti, ne odustajati, ponovno započinjati. Bog nas sam nuka na to, svojim nas milosrđeme pomaže, olakšava nas od tereta grijeha i tako slobodni od ropstva svijetu možemo otkriti Krista. Krist će nas zazvati imenom i ako treba kao i Hošei reći: „Stoga ću je, evo, primamiti, odvesti je u pustinju i njemu progovoriti srcu“ (Hoš 2,16). Pustinja – mjesto početka, mjesto iščekivanja, mjesto samoće, slobode od fizičke navezanosti na svijet i

mjesto boljeg osluškivanja sebe i Boga, mjesto ponovnog započinjanja, mjesto gdje se može otkriti «novum» moga života. Nemamo teleskop kojim bismo mogli vidjeti, prodrijeti u Božju misao, Božju mudrost koja upravlja našim životima i cijeloga svijeta, ali imamo svjetlo vjere, svjetlo kršćanske perspektive upaljeno Vječnim Svjetlom, Uskrslim Kristom.

Poznata rečenica sv. Tertulijana: „Kršćaninom se ne rađa, nego se postaje“ može se parafrazirati: „Vjernikom – svećenikom se ne rađa, nego se postaje“. Odgajati u vjeri mlade ljude osnovnog i srednjoškolskog uzrasta, u čije je srce ubačena iskra ili je zapaljena vatra ljubavi prema Kristu, nije neka doktrina, neka nauka, nego konkretan hod, često puta težak, mučan, ali ne i besciljan, hod s Bogom, u Kristu, snagom Duha Svetoga. Duhovni život kao i onaj ljudski jest život koji ima potrebu ići naprijed – napredovati, mijenjati se, rasti, produbljivati se u duhu i da bi se to moglo pravilno, u pravome smjeru događati, potreban je netko, potreban je duhovni vođa da svojim životom, stavom, jasnim opredjeljenjem za Krista pokazuje smjer: „Prijetelju, tim putem do Krista. Hodat moraš sam, ali nisi sam“. I ne zanemariti onaj drugi segment – na nama je osluškivati što Bog čini u duši toga mladića, djevojke i biti na službu Bogu koji djeluje u čovjeku. Ne dolaziti s programima što treba od mladića napraviti već paziti što to Bog hoće od dotičnoga. Ne nastupati kao učitelj, već skupa s mladićem, učenikom biti učenik Učiteljev. Također u sebi nositi nepatvorenu, iskrenu, nesebičnu ljubav, a ljubav ne može zamijeniti nikakova retorika.

Tijekom duhovnog sazrijevanja kao hoda „do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove“ (Ef 4,13) mladi kršćanin može naići na razne poteškoće, sumnje – nastaviti put ili ne, potom napasti, sablazni, osporavanja i odvrćanja. U takvim situacijama u kojima se može naći jedna *mlada duša* željna pronaći čvrstoog uporišta u svome životu – Krista, uloga svećenika kao vođe u vjeri je nezaobilazna. Na što se tu konkretno misli? Naime, svećenik treba uputiti mladog čovjeka prema prihvaćanju tj. prema ne-bježanju od krute stvarnosti u kojoj se nalazi, jer hod za Kristom nije hod po ružinim laticama, iako su i one tu, nego najčešće po trnju. Pod prihvaćanjem životne stvarnosti misli se ponajprije na prepoznavanje i prihvaćanje vlastitih dobrih strana, sposobnosti, darova Božjih, dobrih navika, spremnosti na odricanje i žrtvu, ali također isto tako i na prepoznavanje i prihvaćanje ograničenja i slabosti, loših navika.

Što s onim što je loše, grešno, što me navodi na krivi put na logiku svijeta – 'sačuvati život', 'uzmi sve što ti život pruža', 'budi moderan'? Ništa se ne može postići na prečac, nego se može samo još dublje pasti u blato grijeha. Kriza u duhovnome životu je, da tako velimo, dobrodošla, jer to je trenutak spoznaje vlastite krhkosti, spoznaje da ne mogu sam, netko mi je potreban, moram potražiti toga tko mi može pomoći, tko me može vratiti u život dostojan čovjeka – tu svećenik treba izaći ususret poput Samarijanca, poput Oca koji ljubi jer ne zna drugačije!

Suočenje sa slabostima! – kako? – na koljenima pred Bogom. U molitvi, u poniranju u dubine svoje savjesti i posvijestiti si što su te manjkavosti i grijesi 'u koje jednako padam' u sebi jesu, zašto postoje, zašto sam im dopustio da se ugnijezde u moje srce. Treba poći u otkrivanje istine o njima i tako razotkriti njihovu bezvrijednost i štetnost za moje napredovanje u dobru, u istini i u mojoj želji da živim ljepotu života djece Božje. Tu se svećenik mora pojaviti kao podrška, izražena u molitvi, poticanju, aktivnom praćenju savjetima i upućivanjem na ono pozitivno – znati prepoznati i istaknuti pomak na dobro i na taj način privoditi mladog čovjeka k iskustvu Boga koji je milosrdan i koji ljubi – privoditi ga k prepoznavanju Očinskog Božjeg lica. Drugim riječima, svećenik treba pomoći slušati/osluškivati Božju riječ koja nije ni daleko ni izvan njega, nego „Riječ je posve blizu tebe, u tvojim ustima i u tvome srcu da je vršiš“ (Pnz 30,14).

Ako se zvanje svećenika, redovnika, redovnice (povjerenika za duhovna zvanja) ozbiljno i odgovorno uzima tj. živi, koliko je zahtjevno toliko je i blagoslovno kako za njega osobno tako i za same povjerene vjernike. Ovdje mislimo posebno na mlade ljude, a među njima na sjemeništare, bogoslove – buduće, tj. već sada, ljude duha Božjega.

Svećenički poziv – „kao nešto za mene samo po sebi razumljivo“

Na koncu iznosim jedan primjer odnosno svjedočanstvo prihvaćanja i življenja svećeničkoga poziva.⁴

„Premda se moja rodna kuća nalazila na rubu naše župe, nikad se nisam osjećao rubnim članom župe. Udaljenost 45 minuta pješaćenja, tri uzbrdice i tri lagana spuštanja, prijelaz preko tri potočića nadmoštena brvima, nikada nisu predstavljali neku prepreku da pođem ljeti i zimi, po vrućini i snježnim nanosima, prema crkvi i školi. Te staze i puteljke mog djetinjstva doživljavao sam kao svoje vlastite, gotovo privatne puteve, meni predodređene i ponuđene da me vode u život. Tu su počeci mog životnog usmjeravanja. Svoj svećenički poziv, koliko se sjećam, isto sam tako doživljavao kao nešto za mene predodređeno i meni ponuđeno. Prihvatio sam taj poziv kao nešto za mene samo po sebi razumljivo. Ne pamtim da sam na putu do svećeništva prolazio kroz neka krizna razdoblja, vodio neke teške bitke za zvanje. U tim groznim vremenima ratnog vihora, s deset godina našao sam se usred ratnih grozota, uvijek sam se osjećao posebno zaštićen kao da to nije užasna zbilja koja i mene pogađa. Nisam znao što je to strah kad smo u Zagrebu na zavijanju sirena trčali u sjemenišno sklonište, slušali prasak eksplozija... Kod kuće sam susretao razne naoružane uniforme sukobljenih vojnih formacija koje su nas izmjenično posjećivale i za sobom ostavljale pustošenja, pljačke i krvave ljudske tragedije poginulih ljudi. Rat mi je prvi put prekinuo školsku godinu već u prvom razredu gimnazije u sjemeništu na Šalati. Dva put me otac na drvenim kolima s konjima vozio u Zagreb da spasimo kofere i stvari iz ugroženog sjemeništa. Nakon jednog naglog prekida školske godine zajedno s godinu dana starijim Gustavom pješke smo svladali cestu od Zagreba do rodne kuće.

Kako sam zapravo ja dospio u sjemenište? (...) Prije samog početka mog prvog razreda osnovne škole u župi je Mile Ljubić slavio mladu misu. Održao nam je i nekoliko sati vjeronauka u školi. Taj asketski lik visokog i privlačnog mladog svećenika u reverendi utisnuo se u moju dušu kao ideal za kojim vrijedi težiti.

Za vrijeme četvrtog razreda Isusovci su držali u župi pučke misije. Revno sam im ministrirao na misama i pobožnostima. Za nagradu dali su mi misijskih časopisa. Oduševio sam se za Bengaliju. Postati misionar! U misijskim sam časopisima otkrivao misionare, Božje heroje među poganima. Ti su me ideali kasnije odveli u Družbu Isusovu.

Na završetku osnovne škole, bez mnogo dilema, znao sam kamo trebam poći u sjemenište. Tamo su već prethodnici (...). Sjemenišno ozračje discipline i pobožnosti bilo mi je sasvim prirodno i oduševljavalo me. Uvijek me nakon praznika i prekida boravka u sjemeništu više veselio povratak nego odlazak iz sjemeništa.

Vjersko ozračje u našoj župi bilo je također pogodno za nas sjemeništare, svećeničke pripravnike. Župljani su nas cijenili, susretali s poštovanjem i ohrabrivanjem. Već sam tada osjećao da na neki način pripadam tim ljudima koji imaju pravo očekivati da budem svećenik jer oni molitvama ulažu nešto u moje zvanje, što se ne smije proigrati.

Za nas su posebni Božji dar bili svećenici koji su nam dolazili u župu na dulji ili kraći boravak i služenje. Dakako najprije župnik Stjepan Nežić, čovjek koji je znao čuvati svoj autoritet ali i posvjedočiti širinu i dobrotu srca. Postupao je s nama kao da smo domaći članovi župnog dvora. U tome ga je podupirao i poticao njegov nećak dr. Dragutin Nežić, tada duhovnik u bogosloviji (...).

Duhovni pomoćnik župnika, svećenik Matija Duduković, „zavodio“ me na svećeništvo iskričavošću svoje inteligencije i maštovitošću dušobrižničke zauzetosti, a nadasve bratskim druženjem omalovažavajući našu veliku razliku u dobi i učenosti.

Svećenik profesor iz Maribora dr. Maksimilijan Držečnik najdulje je s nama dijelio sudbinu ratnih dana. Bio je jedan od brojnih slovenskih svećenika kojima je Hitlerova okupacija namijenila progon i logore. Zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac zauzeo se za te svećenike i spasio ih razmještajući ih po hrvatskim župama. Župljani su Držečnika prihvatili kao veliki dar Providnosti našoj župi. U njemu su prepoznali svećenika autentične revnosti i pobožnosti. Često je vrijeme provodio na klecalu pred oltarom u duboko sabranoj molitvi. Za mene je to bila zadivljujuća i privlačna, ali

⁴ FRANJO STRIČAK i suradnici, *Župa Presvetoga Trojstva (Visoko). Sakralno-povijesni i kulturni vodič*, Visoko, 1991., str. 153.-156.

istodobno diskretna i nenametljiva pobožnost. Zavolio sam ga i posve mu se povjerio sa svojim mladenačkim pubertetskim problemima. Istom sam kasnije shvatio koliko je taj duhovni vođa znao osluškivati djelovanje Duha Svetoga u čovjeku i poštivati vlastitost osobe. On zapravo nije vodio nego slijedio čovjeka podupirući poticaje dobrog Duha i priznavajući Duhu prvenstvo u vodstvu. Odabrao sam ga za kuma na sv. Potvrdi. Vrativši se poslije rata u Maribor Držečnik je ubrzo posvećen za mariborskog biskupa.

Još je jedan poticajni susret ostao duboko urezan u moju svijest i savjest. Bilo je to u ljetu 1945. godine. U župi je dijelio sv. Potvrdu i blagoslovio kapelu Majke Božje zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac. Na kratki susret u župni dvor, prije svečanog ručka, nadbiskup Stepinac je pozvao mene i kolegu Gustava. Stajali smo pred njim i nikad neću zaboraviti pitanje: 'Vi se pripremate za svećenika. Sada ovdje vlada komunizam. Zar se ne bojite biti svećenici?' Odgovorili smo: 'Ne bojimo se.' Meni je taj naš odgovor bio sam po sebi razumljiv. Za mene nije tada postojao drugačiji odgovor.'

Molimo Boga, darivatelja svakoga dobra, da hrabro i vjerni Njemu, idemo ususret svijetu koji nas treba, koji od nas očekuje korak dalje, tj. da budemo ispred vremena, a opet duboko ukorjenjeni u onome što je naše vlastito, a to je naviještanje nepromjenjive Kristove nauke spasenja i služenje braći i sestrama.